

**Naj živi in se utrjuje
enotnost delavskega
razreda!**

DELO

glasilo KPI za slovensko narodno manjšino

UREDNIŠTVO in uprava: 34131 Trst,
Ul. Capitolina 3 - Telefon 744046, 744047

DOPISNIŠTVO za goriško pokrajino:
34170 Gorica, Ulica Locchi, 2
Telefon 24-36

NAROČNINA: Letna 1000 lir, polletna 550
lir. Poštni tekoči račun: Trst 11/7000

Obnovljena izdaja - Leto XXI. - Štev. 11 (741)

TRST - 30. septembra 1969

Posamezna številka 40 lir

Polnletna št. 11
Quindicinale
Sped. in abb.
post. Gruppo II

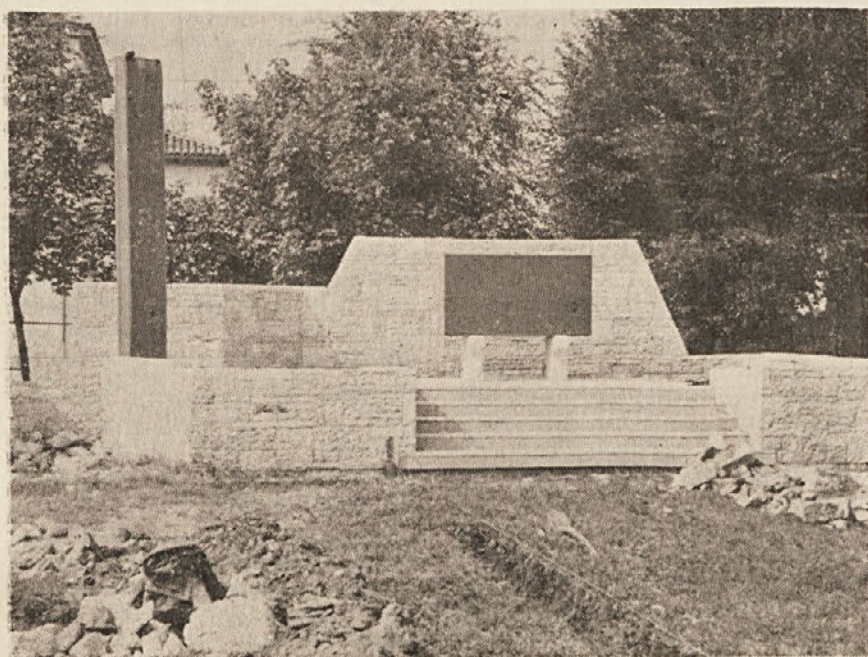
Delavci terjajo pravice

Milijoni delavcev terjajo svoje pravice. Sindikalne akcije se razvijajo v vseh industrijskih središčih in tudi na podeželju. Zahteve po obnovitvi pogodb, ki so že ali pa bodo v kratkem zapadle, dobivajo vsak dan večji poudarek. Množice zahtevajo boljše delovne in življenjske pogoje, ustreznejše socialno in zdravstveno zavarovanje, demokracijo in večje pravice na delovnih mestih. Na provokacije vodilnih krogov delodajalcev in na izsiljevanje delavci reagirajo odločno. Enotnost delavcev se čedalje bolj čvrsti in sindikalne akcije imajo čedalje širši in enotni značaj. Geslo »združeni bomo zmagali« se vedno bolj uveljavlja in konkretno manifestira.

Toda borba za prej omenjene cilje je združena tudi z borbo za gospodarski preporod, kar ima posebno v Trstu in deželi Furlanji-Juljski krajini še poseben pomen, saj je prav tu gospodarski položaj zelo neugoden. To potrjuje zlasti stanje v Trstu, kjer industrijski obrati, ki so bili nekoč ponos mesta in obenem eden izmed glavnih virov njegovega življenja, propadajo. Zaradi zgrešene vladne politike Trst in dežela na poznata takomimeno »gospodarskega čudeža« in ne moreta izpolnjevati poslanstva, ki izhaja iz njune zemljepisne lege. Dežela, ki ima vse pogoje, da bi se ugodno razvijala, postaja čedalje bolj zaostala dežela in izseljevanje se neprestano nadaljuje. Tako imenovano gospodarsko načrtovanje je na celi črti propadlo. To ugotovitev je potrdil tudi tukajšnji odbor za gospodarstvo dežele, potrjujejo pa jo v prvi vrsti dejstva sama. Iz statistik izhaja, da se manjša število prebivalstva, da število zaposlenih nazaduje, da kmečko prebivalstvo vedno bolj zapušča zemljo. Iz statistik izhaja tudi to, da je dohodek na prebivalca v naši deželi med najnižjimi v državi.

Potrebna je nova gospodarska politika, taka politika, ki se bo bistveno razlikovala od dosedanje politike strank leve sredine. Tudi v deželni meri morajo priti do veljave konkretne spremembe. Dežela mora biti element razvoja ne pa element zavore. Silno zgrešeno je to, da dežela kopiči kapital v blagajnah namesto da bi ga stavila na razpolago za razvoj.

Za uveljavitev nove politike se mora boj nujno nadaljevati v največji enotnosti vseh delovnih ljudi.

Dobrodo bo slovesno počastil spomin padlih partizanov. Spomenik je dograjen. Odkrili ga bodo drugo nedeljo v oktobru. Dobrodoška občina je žrtvovala 73 svojih sinov v boju za osvoboditev. To je bila zelo velika žrtev, saj ima občina samo 1200 prebivalcev. Na svečano proslavo, ki bo ob priliki odkritja spomenika, bodo prišli bivši partizani in svojci padlih iz vse goriške pokrajine. Na to proslavo vabimo tudi tržaške tovariše in prijatelje

Obisk v znamenju prijateljstva med Slovenijo in Furlanijo-Juljsko krajino

Predsednik izvršnega sveta SR Slovenije se je srečal tudi s predstavniki slovenske narodnostne skupnosti v Italiji

Predsednik izvršnega sveta Socialistične republike Slovenije Stane Kavčič je bil 22. in 23. t. m. na uradnem obisku v Furlaniji - Juljski krajini. Kot gost predsednika deželnega odbora dr. Berzantija je obiskal Trst, Torviscoso, Videm in Gorico. Predsednika Kavčiča so spremljali njegovi sodelavci: Jožko Štrukelj, Bojan Lubej in Ivan Rudolf; veleposlanik SFRJ v Rimu Srdjan Prica in generalni konzul SFRJ v Trstu Marjan Tepina. To je bil prvi tovrstni obisk v naši deželi.

Razgovori s predstavniki tukajšnje deželne vlade, s predstavniki krajevnih uprav in s predstavniki tukajšnjega političnega, gospodarskega in kulturnega življenja, so potekali v ozračju prijateljstva in sodelovanja, ki označuje tudi odnose med prebivalstvom Socialistične republike Slovenije in avtonomne dežele Furlanije - Juljske krajine, kakor tudi politiko prijateljstva in sodelovanja med Jugoslavijo in Italijo.

«Med srečanjem — tako je rečeno v skupnem poročilu, ki je bilo objavljeno ob zaključku obiska — so proučili nekatera vprašanja, ki se tičejo prometnih zvez ter storitvenih naprav na mejnih prehodih, okrepitev trgovinskih izmenjav, razširitev industrijskega in turističnega sodelovanja in kulturnih izmenjav, glede katerih so sklenili, da bodo začeli proučevati organski program raznih pobud. Glede vseh obravnavanih vprašanj so se sporazumeli o tistih njihovih platih, ki spadajo v pristojnost dežele Furlanije - Juljske krajine, oziroma Socialistične republike Slovenije. Hkrati so se obvezali, da bodo opozorili osrednjo vlado na tista vprašanja, katerih rešitev spada v njuno pristojnost.»

«Ponovno so potrdili — tako je rečeno v skupnem poročilu — da je navzočnost narodnih manjšin — slovenske v Furlaniji - Juljski krajini in italijanske v Istri in na Reki — pozitivno dejstvo za prebivalstvo, ki želi miroljubno in omikano sožitje. V zvezi s tem je delegacija Socialistične republike Slovenije omenila nekatera vprašanja, ki se tičejo slovenske manj-

šine v Italiji, glede katerih je izrekla željo, da bi se zadovoljivo rešila.

Končno sta delegaciji ob tolmačenju čustev in težen prebivalstva Slovenije in Furlanije - Juljske krajine soglasno izrazili željo, da bi se odnosi plodnega sodelovanja med obema državama še nadalje razvijali s pomembnimi in koristnimi pobudami na vseh toriščih.»

V pozdravnem nagovoru je dr. Berzanti med drugim dejal:

«Ta obisk pomeni nov korak na poti k sporazumevanju, prijateljstvu in sodelovanju med prebivalstvom Slovenije in Furlanije - Juljske krajine; pomeni potrditev volje, da se ohrani omikano sožitje in lojalno sodelovanje med prebivalstvom mejnih dežel.

Vzdušje prijateljstva med Jugoslavijo in Italijo je stvaren dokaz možnosti, da države z različnim političnim sistemom lahko sklepajo sporazume in iščejo sodelovanja. Ozračje plodnega sodelovanja omogoča dosego pozitivnih sadov na raznih toriščih, od trgovinskih izmenjav do industrijskega sodelovanja in kulturnih odnosov.

Od začetku novega šolskega leta

Odprta vprašanja slovenske šole

Začenja se novo šolsko leto. Ob tem pomembnem dogodku pozdravljamo mladi rod, ki pristopa k učenju. Pozdravljamo tudi vzgojitelje, ki se nesebično trudijo zato, da bodo njihovi učenci uspešno napredovali. Pozdravljamo tudi roditelje, ki so izpolnili svojo narodno dolžnost. Novo leto se začenja v znamenju nadaljnje krepitve slovenske šole. Vpisovanje je potrdilo to znamenje. To nas navdaja z veselem in nas hrabri.

Ob vseh teh ugotovitvah pa ne moremo in ne smemo prikriti skrbi, ki nas tarejo. Slovenska šola, ki je sicer priznana kot enakopravna šola, je še vedno zapostavljena. Zakon, ki je stopil v veljavo leta 1961, se še ved-

no ne izvaja v celoti. Nerešena so številna vprašanja. Tudi službeni položaj mnogih šolnikov je nerešen. Razumljivo je, da vse to prinaša kvarne posledice.

Slovensko šolstvo še ni izpolnjeno. V videmski pokrajini še ni slovenske osnovne šole, v Gorici in Trstu še ni ustrezne strokovne šole.

Pred nekaj meseci je slovenska javnost pozdravila vest, ki jo je prinesel dr. Zvonko Perišič, predsednik jugoslovanske komisije mešanega jugoslovansko-italijanskega odbora za izvajanje posebnega statuta za Tržaško ozemlje. Dr. Perišič je sporočil, da so v Rimu »zagotovili, da bo storjeno vse kar je mogoče, da bi prvi razred slovenske strokovne šole v Trstu odprli z začetkom šolskega leta 1969-1970«. Povedal je tudi, »da je bilo z jugoslovanske strani storjeno vse za to, da bo vprašanje italijanske srednje šole v Bujah v Istri ugodno rešeno in da so pristojne oblasti ukrenile vse potrebno za odprtje omenjene šole.«

Se preden se je posušilo črnilo na časopisih, ki so objavili gornje vesti, je prodrla v javnost vest, ki je povzročila slutnjo, da navsezadnje položaj ni tako rožnat. Razgovor, ki ga je imel poslanec Albin Škerk s tržaškim šolskim skrbnikom prof. Angiolettijem, ki je tudi član italijanske komisije mešanega odbora za izvajanje posebnega statuta, je pokazal, da tukajšnje pristojne oblasti še vedno nimajo pravega razumevanja za potrebe Slovencev. Nekaj dni zatem je senator Paolo Sema vprašal prosvetnega ministra zadevna pojasnila. Iz odgovora, ki ga je dobil je razvidno, da šolsko skrbništvo v Trstu ni dostavilo ministrstvu potrebne dokumentacije in da ni niti predlagalo ustanovitve slovenske strokovne šole. Torej ni upoštevalo upravičene zahteve Slovencev. Ni upoštevalo potrebe, ki jo tako močno občutijo Slovenci!

In vendar smo v zadnjih letih slišali razne obljube. Tudi ob barantanju za sestavo krajevnih uprav in deželne uprave leve sredine so prišle na dan razne obljube.

Sicer pa je celotna zadeva slovenske strokovne šole v Trstu zelo nejasna. Sodeč po nekaterih dejstvih, naj bi bila ta šola nižje stopnje, nekakšen »aviamento«, ki naj bi zamenjal obstoječo in po londonskem sporazumu predvideno srednjo šolo v Rojanu. To pa je nesprejemljivo!

Spričo vsega tega moramo še enkrat ožigosati zadržanje pristojnih oblasti ter odločno zavrniti izigravanje. Se naprej moramo vztrajati ter odločno zahtevati pravo strokovno šolo. Slovenci nujno potrebujemo šolo, ki bo odgovarjala obstoječim potrebam, usposabljala slovensko mladino ter ji omogočala dostop k ustreznim poklicem.

Določene oblasti morajo opustiti pot zapostavljanja Slovencev. Med obiskom predsednika

(Nadaljevanje na 4. strani)

Spomenik Jožetu Srebrniču v Novi Gorici

V nedeljo so v Novi Gorici odkrili spomenik revolucionarju-komunistu Jožetu Srebrniču. Svečanosti so se udeležili tudi zastopniki italijanskih in slovenskih komunistov iz Trsta, Gorice in Vidma. Govorila sta tovariša Leopold Krese iz Ljubljane, ki je sodeloval s tovaršem Srebrničem med narodno-osvobodilno borbo in Mario Lizzer videmski poslanec KPI. Oba govornika sta orisala lik revolucionarja-komuniste Jožeta Srebrniča ter vlogo, ki jo vršil v prvi svetovni vojni, med političnimi jetniki na otokih, kamor so ga pogнали fašisti. Poseben poudarek sta dala vlogi, ki jo je Srebrnič vršil v protifašističnem in osvobodilnem boju, v katerem so bili tesno združeni Slovenci in Italijani naše dežele.

20 let demokratične občinske uprave v Dolini

Tovariš Dušan Lovriha, ki vodi občinsko upravo že dvajset let, govori o vprašanjih, ki živo zanimajo občane

Dvajset let je minilo odkar so bile obnovljene demokratične občinske uprave. Ta, četudi pomembna obletnica, je šla skoraj neopazno mimo nas. In vendar je vredna, da se ob njej nekoliko pomudimo, da osvežimo spomin tudi na borbo, ki je bila potrebna za to, da smo lahko demokratično volili ter poslali svoje predstavnike v občinske uprave.

Že na prvih volitvah so v dolinski občini zmagali kandidati delavskih strank. Zmagali so tudi na vseh kasnejših volitvah. Komunist, tovariš Dušan Lovriha, že nad 20 let vodi občinsko upravo v Dolini.

V teh dvajsetih letih se je marsikaj spremenilo. Tudi vasi, ki spadajo pod dolinsko občino, so bistveno spremenile svoj nekdanji značaj in tudi način življenja.

Tragika dolinske občine je v tem, da je bila hudo prizadeta zaradi prisilnih razlastitev, po drugi strani pa je pozitivno to, da se je kljub tragiki marsikaj izboljšalo. In da se je izboljšalo gre v veliki meri zasluga tudi občinski upravi.

Težave so bile velike

Govorimo o dvajsetletnici. Župan tovariš Dušan Lovriha pripoveduje:

«Ob prevzemu občinske uprave smo se znašli pred izredno težkimi vprašanji. Povsod so bile vidne posledice vojne. Rane, ki jih je zadala vojna, so bile še sveže in boleče. Vasi Mačkovlje in Prebeneg sta bili v ruševinah. V občini je bilo mnogo vdov in sirot, mnogo siromakov. Razsajala je tudi brezposelnost. Potreb je bilo nešteto, sredstev pa malo. Občinske služnosti so bile neurejene in delovale so le za silo. Ni bilo vodovoda. Električno so imele le nekatere večje vasi. Občinske ceste so bile v izredno slabem stanju. Nobena cesta ni bila asfaltirana ali tlakovana. Šolska poslopja so bila hudo poškodovana. Občinska uprava ni imela primernega sedeža. Občinski svet se je sestajal v zasilnih prostorih.

Občinska uprava se je morala že na samem začetku spoprijeti s številnimi, perečimi in težkimi vprašanji. Reševanje teh vprašanj je bilo težko tudi zato, ker je takratna anglo-ameriška vojaška uprava pristransko tolmačila naše probleme in ni imela pravega razumevanja za dejanske potrebe občine. Upravljanje pa je bilo še težje tudi zaradi starih in neodgovarjajočih zakonov o krajevnih ustanovah.

Kljub vsem težavam, pomanjkanju sredstev in kljub omejeni avtonomiji smo pristopili k delu, podprti od velike večine občanov. Začeli smo odstranjevati žalostno zapuščino. Razumljivo je, da delo ni šlo tako hitro od rok kot smo želeli. Vendar pa smo napredovali. Postopoma.»

Posledice razlastitev

Ne bomo se ustavljali pri naštevjanju podrobnosti, ne bomo se držali niti vrstnega reda, po katerem so se uresničevali številni sklepi občinske uprave. Dejstvo je, da ima dolinska občina danes povsem drugačno lice in da delovanje občinske uprave poteka normalno. Danes imajo

vse vasi elektriko in vodovod, asfaltirane ali tlakovane ceste, ustrezna šolska poslopja. Občina ima dostojno uradno središče in urejene so vse občinske služnosti.

Prepustimo zopet besedo tovarišu županu:

«Seveda smo lahko zadovoljni s tem, kar smo dosegli, toda s tem pa nikakor ni rečeno, da so vsa vprašanja rešena. Razvoj življenja samega prinaša nova vprašanja. Vedno je bilo tako in tako bo tudi v bodoče. In ko govorimo o novih vprašanjih, moramo imeti pred očmi tudi dejstvo, da se je v zadnjih letih gospodarski in socialni ustroj naše občine bistveno spremenil. Odvzem plodne zemlje številnim občanom je povzročil velike spremembe, ki občutno vplivajo na vso občino. Tipično kmetijstvo in vinogradništvo nista več poglavitna panoga našega gospodarstva. Velika večina naših občanov dela v mestu ali v obratih na industrijskem področju. Tudi to dejstvo prinaša nova vprašanja.»

Nova urbanistična ureditev postavlja v ospredje ustrezno cestno povezavo z mestom. Boljuncu nujno potrebuje novo cesto, ki naj ga neposredno poveže z mestom. Še vedno je odprto vprašanje ceste od Loga do Ricmanj. Za to je sicer pristojna pokrajinska uprava, ki pa, kot kaže, vprašanju ne daje potrebne teže. Boljuncu in Domjo potrebujeta sodobno urejena poštna urada. Občinska uprava, tako zagotavlja tovariš župan, se zavzema za to, da bodo vsa ta vprašanja čimprej rešena.

Gospodarska vprašanja

Omenili smo gospodarska vprašanja. S tem v zvezi je tovariš Lovriha povedal naslednje:

«Neizpodbitno je, da je gospodarstvo naše občine, kljub temu, da se gradi manjša in večja industrija, odvisno od gospodarskega položaja Trsta. Navzlic vsem razlastitvam je še mnogo rodovitne zemlje, ki bi jo bilo treba smotrno obdelovati. Vrtinarstvo in cveličarstvo bi se lahko krepko razvila. Pridelke bi lahko prodali, ker povpraševanje po domačih pridelkih je veliko. Druga panoga gospodarstva, ki bi se morala še bolj razviti, je gostinstvo. Skoraj vsi gostinski obrati so sodobno urejeni, priporočljivo pa je, da bi s tem nadaljevali.

Ko se je začelo govoriti o tovarni velikih motorjev, je naša občinska uprava takoj postavila vprašanje zaposlitve domačinov. Predstavniki strank leve sredine so zagotovili, da ne bo diskriminacij. Trdili pa so, da bo moderna tovarna potrebovala specializirane delavce. To tudi drži. Drži pa tudi dejstvo, da bo tovarna potrebovala tudi ljudi, ki nimajo posebne specializacije. Potrebovala bo tudi mnogo uradnikov. Med Slovenci je mnogo takih, ki lahko pridejo v poštev. Če specializiranih delavcev trenutno ni mamo, krivda ni naša. Odgovornost pada na tiste oblasti, ki niso ustanovile industrijske šole, ki jo že toliko let vztrajno zahtevamo.»

Na vprašanje, ali razlastitve kvarno vplivajo na narodnostni sestav občine, je župan odgovoril naslednje:

«To je bilo eno najbolj važnih vprašanj, s katerim se je naša uprava začela baviti čim se je

začelo govoriti o veliki tovarni pri Boljuncu. Zagotovili so nam, da na področju naše občine ne bodo gradili novih naselij. Izdelali pa smo tudi splošni regulacijski načrt, ki ne dopušča, da bi se narodnostni sestav občine spremenil.»

Kulturni dom

Še eno vprašanje: «Ali bi lahko izvedeli kaj več o zadevi kulturnega doma v Boljuncu?»

Odgovor: «V zvezi z gradnjo tovarne motorjev, je naša uprava postavila nekatera konkretna vprašanja. Med drugim je zahtevala tudi 200 milijonov lir za gradnjo kulturnega doma v Boljuncu. Vlada in politični krogi v Trstu te zahteve niso hoteli sprejeti, pripravljeni pa so bili dati nekatere malenkosti. Ker imamo v naši občini aktivna prosvetna društva, ki pa nimajo ustrezne dvorane na razpolago, se je nudila prilika, da primerno dvorano zgradimo s sredstvi od prodaje zemljišč boljunske srenje. Občinska uprava je sporazumno s prosvetnim društvom «France Prešeren» v Boljuncu in z vaščani sploh, sklenila, da tisti denar — 120 milijonov lir — uporabi za kulturni dom. To je zelo dober sklep, od katerega bodo imele pomembne koristi tudi druge vasi naše občine. Upamo, da deželne in druge oblasti ne bodo zavirale njegove uresničitve.»

Športni center

In za zaključek še nekaj o športu. O tem je tovariš Lovriha dejal:

«Naši kmetovalci so bili hudo prizadeti zaradi razlastitev, Boljuncani so prizadeti, ker nimajo več ustrezne ceste, ki bi jih povezovala z mestom, mladina pa je hudo prizadeta, ker ji je bilo odvzeto edino športno igrišče, ki ga je imela na razpolago. Okrog tega vprašanja je bilo mnogo polemik. Občinska uprava je vedno upoštevala pomen športa in telesne vzgoje sploh. Zato se je takoj lotila vprašanja, kako in kje zgraditi nov športni center. Stremel po tem, da ne bi prizadela kmetijstva in ob upoštevanju nasvetov urbanista, ki je izdelal splošni regulacijski načrt, je občinska uprava sklenila, da zgradi novo športno igrišče in telovadnico v neposredni bližini županstva. Da je bila izbira pravilna potrjuje tudi dejstvo, da ni nihče vložil priziva proti tej odločitvi. Z denarjem od prodaje starega športnega igrišča bo občinska uprava odkupila potrebno zemljišče, denar za novi športni center pa bomo prejeli iz sklada za Trst. Načrt je že izdelan in CONI ga je že odobril.»

Važen sklep dolinskega občinskega sveta

Občinski svet v Dolini je na seji, ki je bila pretekli petek, med drugim razpravljal tudi o zadevi kulturnega doma v Boljuncu. Odobril je idejni načrt ter pooblastil občinski odbor, da sklene dogovor za nakup zemljišča in dogovor za dokončni načrt, ki ga je v glavnih obrisih izdelal arhitekt Darij Jagodic. Za sklep so glasovali komunisti, socialisti in svetovalci Slovenske skupnosti, demokristjani pa so se vzdržali.

Pred začetkom včlanjevanja

Za še večje napredovanje množične partije

Vodstvo KPI je sporazumno z vodstvi federacij odločilo naj se v tednih pred začetkom kampanje za včlanjevanje za leto 1970, v vseh organizacijah partije izvede posvetovanje o vprašanjih, ki stojijo pred komunisti. To posvetovanje naj ima za cilj zagotovitev nadaljnjega povečanja števila vpisanih članov, organizirano prisotnost partije v vseh enotnih pobudah. Pobude KPI, njena avtonomna prisotnost in akcija v mednarodnem delavskem in demokratičnem gibanju, so se izkazale kot odločilen činitelj enotne mobilizacije in demokratičnega spodbujanja sil miru in napredka.

Pritisk, ki ga izvajajo konservativci, spletke socialnih demokratov, avtoritarni poskusi, ki so se pojavili v zadnjih mesecih, niso zaustavili pritiska ljudskih množic.

Boj delavskega razreda in kmetov se je razvil ter je zajel tako širino in enotnost, ki nima primerjave v preteklosti. Predlogi KPI si

utirajo pot in srečujejo nove sodelavce. Velikanska proletarska avantgarda je osvojila te predloge.

Posvetovanje o vprašanjih utrjevanja partije, ki se dejansko že začne, naj pritegne člane partije k izdelavi in uresničevanju političnih odločitev, ki naj ustrezajo veliki odgovornosti, ki jo ima partija; naj ustrezajo tudi novim nalogam, ki jih je nakazal XII. kongres KPI.

Potrebno je, da se KPI še bolj utrdi, da se še bolj uveljavijo značilnosti množične in borbene partije, ki se zaveda svoje mednarodne vloge in svoje odgovornosti pred delavskim razredom.

Tovariši v sekcijah naj izdelajo načrt političnih pobud in akcij, ki naj imajo za cilj razširitev partije, vpis delavske mladine in študentov, žena kmetov, izobražencev, skratka vseh, ki so pripravljeni boriti se proti krivicam, izkoriščanju in zatiranju, za uveljavitev nove svobodne, človečanske, demokratične in socialistične družbe.

Okno v svet

Odmevi Gromikovega obiska v Jugoslaviji

Obisk sovjetskega zunanjega ministra Gromika v Jugoslaviji je naletel na veliko zanimanje. Velik odmev je imelo tudi skupno poročilo o uradnih razgovorih v Beogradu in na Brionih.

Ko glasilo Zveze komunistov Jugoslavije — «Komunist» — komentira omenjeni obisk in potek razgovorov, ugotavlja naslednje:

«Srečanje s sovjetskim zunanjim ministrom je bilo priložnost da temeljito in sistematično pregledajo stanje v odnosih, možnosti za njihov razvoj ter izmenjajo gledišča o mednarodnem položaju. To je bilo storjeno in pri tem so se pokazala ne samo istovetna ali podobna gledišča, ampak tudi vzajemno spoštovanje razlike, čeprav so lahko le-te v nekaterih primerih tudi precejšnje. To je mogoče samo pozdraviti.

Pogovori o možnostih, da se poveča menjava med Jugoslavijo in Sovjetsko zvezo na raznih področjih, lahko spodbudijo prizadevanja za razširitev gospodarskega, kulturnega, tehničnega in drugega sodelovanja, za razširitev neposrednih stikov med organizacijami, ustanovami in državljani obeh držav, za boljše medsebojno spoznavanje, kar lahko vodi k izboljšanju razumevanja.

V vsakem primeru omogočajo jugoslovansko-sovjetski pogovori, kljub različnemu obravnavanju posameznih vprašanj in različni oceni nekaterih pojavov in dogodkov, enakomerni razvoj odnosov, ki so se v preteklosti pogosto razvijali neenakomerno.

Vse to dovoljuje, da je moč imeti rezultate razgovora za dobre in ne samo s stališča dvostranskega sodelovanja, ampak tudi s stališča napredka v mednarodnih odnosih sploh.

Tak razvoj, ki ima vsekakor lahko ugoden učinek tudi v širših mednarodnih okvirih, lahko pričakujemo med drugim — tako poudarja glasilo ZKJ — ker so bile spet vnovič poudarjena načela, katerih dosledno izvajanje je nujno za resnično trdne prijateljske odnose med država-

mi; to je priznavanje in spoštovanje neodvisnosti in suverenosti partnerjev, integritete in enakopravnosti, to je dosledna uporaba metode pogovorov za reševanje sporov in nesporazumov, nevmesavanja v notranje zadeve. Ta načela so bila izoblikovana v beograjski deklaraciji, zdaj pa so bila v teh srečanjih in v skupnem dokumentu označena kot trajna osnova za sodelovanje med Jugoslavijo in Sovjetsko zvezo.»

Dvojna zmaga v Demokratični republiki Nemčiji

Demokratična republika Nemčija bo prihodnjega oktobra slavila 20-letnico svojega obstoja. To pomembno obletnico bo slavila v znamenju velikega in vsestranskega napredka, ki je bil dosežen z vztrajnim in odločnim prizadevanjem. Odstranjene so bile ruševine, ki jih je pustila za seboj nesrečna vojna, obnovljena odnosno na novo zgrajena so bila številna mesta, obnovljena odnosno na novo zgrajena je bila tudi močna industrija. Vsa proizvodna sredstva so bila nacionalizirana in so danes v službi vsega prebivalstva.

Stvarnost Demokratične republike Nemčije je neizpodbitno dokazala, da nemški narod lahko živi in napreduje v sistemu, ki ne pozna imperialistične ekspanzije; dokazala pa je tudi, da se z miroljubnim delom in s humanistično kulturo lahko služi koristim miru in prijateljstva med narodi.

Toda veliko več kot gospodarska obnova in kot napredek na gospodarskem področju, pomeni preobrazba nemškega človeka. Upoštevati je treba namreč, da še leta 1945 je bila miselnost nemškega človeka drugačna, da je bila dediščina, ki sta jo zapustila nacizem in militarizem, še močno ukoreninjena. Prav v tem je treba gledati veliko zmago socializma. In na to zmago je NDR upravičeno ponosna.

Politična oporoka Ho Ši Minha

V domovinskem boju proti ameriškim napadalcem bomo res morali prestopiti še mnogo neprijetnega in marsikaj žrtvovati, pričani pa smo, da bomo dosegli popolno zmago. To je popolnoma gotovo.

Ko bo prišel ta dan, bi rad obiskal Sever in Jug, da bi čestital našim pogumnim rojakom, junakom in borcem; rad bi obiskal naše starčke, našo drago mladino in otroke. Tedaj bom v imenu našega ljudstva obiskal tudi bratske dežele iz socialističnega tabora in prijateljske dežele vsega sveta ter se jim zahvalil za podporo in nesebično pomoč, ki so jo dajali domovinskemu boju našega ljudstva proti ameriški agresiji.

Tu Fu, znani kitajski pesnik iz obdobja Tang je zapisal, da so bili v vseh dobah maloštevilni ljudje, ki so dočakali 70. let. S svojimi 79. leti spadam med te maloštevilne ljudi. Toda moj duh je jasen, čeprav se mu zdravje z vsakim letom vse bolj umika. To ni nič čudnega. Kdo bi lahko povedal, koliko časa bom še lahko služil revoluciji, domovini in ljudstvu? Zato zapuščam teh nekaj vrstic za dan, ko se bom pridružil Marxu, Leninu in drugim revolucionarjem prejšnjih generacij. Tako bodo naši rojaki iz vsega

volucionarji, pripravljeni na vse naloge predstraže, težave jih ne zaustavljajo, ko skušajo doseči napredek. Partija mora posvetiti veliko pozornost njihovi vzgoji in njihovi revolucionarni morali; izuriti jih mora v ljudi, ki bodo nadalje gradili socializem in bodo hkrati borci in strokovnjaki.

Utrjevanje in vzgoja prihodnjih revolucionarnih rodov je nujna in zelo pomembna naloga. Naše delovno ljudstvo z ravnin in planin je dolga leta trpelo pod kolonialnim in fevdalnim pritiskom in izrabljanjem. Razen tega se je dolga leta bojevalo. Naše ljudstvo je pokazalo veliko junaštvo, izreden pogum, goreče navdušenje in veliko delavnost. Zmerom je sledilo partiji, odkar ta obstaja in ji je vsekoli zvesto.

Partija mora izdelati dober načrt za gospodarski in kulturni razvoj, ki bo imel za cilj nenehno dvigovanje življenjske ravni našega ljudstva. Vojna proti ameriškim napadalcem se lahko zavleče. Naši rojaki bodo morda morali prenesti še nove žrtve tako v imetju kot v izvljudenju. Vsekakor pa moramo biti odločni, da se bojujemo proti ameriškim napadalcem do dokončne zmage.

Naše reke, naše gore, naši ljudje bodo vedno ostali. Ko bomo premagali yankeeje, bomo zgradili desetkrat lepšo deželo. Ne glede na težave in odpovedovanje bo naše ljudstvo gotovo zmagalo. Ameriški imperialisti se bodo morali pobrati. Naša domovina bo spet združena. Naši rojaki s Severa in z Juga bodo spet združeni pod isto streho. Naša dežela bo imela veliko čast, da je kot majhen narod v junaškem boju premagala dva velika imperializma — francoskega in ameriškega — ter prinesla časten delež k narodno osvobodilnemu gibanju.

Vse svoje življenje sem služil revoluciji, zato sem ponosen, ko vidim, da je komunistično in delavsko gibanje vsak dan močnejše in žalosten zaradi nesoglasij, ki danes ločijo bratske partije. Želim si, da bi naša partija delovala kar najbolje in uspešno prispevala k novi enotnosti med bratskimi partijami na osnovi marksizma-leninizma in proletarskega internacionalizma v skladu z zahtevami srca in razuma. Trdno sem prepričan, da se bodo partije in bratske dežele spet združile.

Kar zadeva moje osebne stvari, sem vse svoje življenje z vsem srcem in z vsemi silami služil domovini, revoluciji in ljudstvu. Če bi sedaj moral zapustiti ta svet, si ne bi imel ničesar očitati. Zame je samo, da jim ne morem služiti še naprej in še bolj. Po smrti ne organizirajte velikega pogreba, da ne bi zapravljali časa in ljudskega denarja.

Brezmejno imam rad vse ljudstvo, oborožene sile, svoje vnučke in vnukinje, mladino in otroke, in prijateljsko pozdravljam tovariše, prijatelje, mladino in otroke vsega sveta.

Moja zadnja želja je, da bi vsa partija in vse ljudstvo ostalo tesno povezano v boju za graditev miroljubnega, združenega, neodvisnega, demokratičnega in srečnega Vietnama in častno prispevala k svetovni revoluciji.

HANOJ, 10. maja 1969

HO ŠI MINH

(Ho Ši Minhovo politično oporoka je generalni tajnik Delavske partije Vietnama prebral med pogrebno svečanostjo na trgu Ba Dinh. Oporoka, katere prva stran je kot faksimile reproduciran na prvi strani besedila, ki so ga izročili delegacijam, ki so bile prisotne na pogrebu, je lastnoročno napisan dokument z vsemi popravki in dodatki avtorja samega.)

Bratsko srečanje v Novi Gorici

Nova Gorica je v nedeljo, 21. septembra izredno prisrčno in obenem svečano sprejela člane in prijatelje prosvetnega društva Primorec in godbe Parma iz Trebče. Tega bratskega srečanja se bodo Trebenci vselej hvaležno spominjali.

Ze na meji je bilo prijetno presenečenje: rdeč nagelčček za vsakega udeleženca. Pravi sprejem se je začel pred poslopjem občinske skupščine. Goste iz Trebče sta pozdravila tovariša Peter Simoniti, predsednik novogoriškega društva upokojencev (ki je bilo pobudnik bratskega srečanja) in podpredsednik občinske skupščine dr. Vinko Mozetič. Pred poslopjem občinske skupščine sta goste iz Trebče pozdravila tudi godba gasilcev in moški pevski zbor iz Nove Gorice. V imenu vseh Trebencev se je zahvalil tovariš Lucjan Padovan. Med drugim je dejal: «Lepa hvala, tovariši. Prejmite pozdrave, ne le od društva Primorec, temveč od vseh protifašističnih Trebč, ki v tem srečanju ne vidijo samo nadaljevanje in utrjevanje bratskih odnosov s tovariši upokojenci, ki se je porodilo pred enim letom, ko so obiskali Trebče, ampak krepitev najtesnejših vezi med matično domovino in zamejstvom. Prišli smo z navdušenjem, prežeti s prepričanjem, da nam bo tudi to srečanje dalo novih moči za nadaljevanje bojev za dosego pravic, za katere smo se skupaj z vami borili proti fašizmu.

Danes smo med vami, dragi tovariši in prijatelji, in veseli smo tega srečanja, kot je lahko vesel človek, ki ve, da je med svojimi brati.

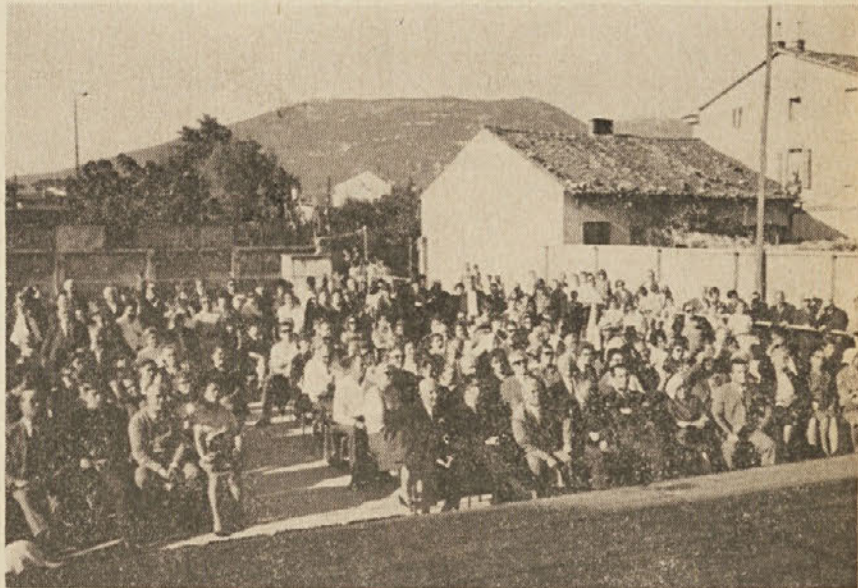
Da je do tega srečanja prišlo se moramo predvsem zahvaliti društvu upokojencev, pobudnikom tega srečanja. Pred enim le-

tom smo upokojence iz Nove Gorice sprejeli v Trebčah. Hvaležni smo jim, da so se poklonili spominu naših vaščanov, ki so darovali svoje življenje v narodno osvobodilni borbi, zato da se svet otrese železne pete, za boljšo bodočnost svojega naroda, za svobodo in pravičnejši svet.»

Po sprejemu je množica domačinov in gostov odšla v sprejemo po glavni mestni ulici, ki je bila okrašena s številnimi zastavami in transparenti, na dvorišče Mladinskega kluba, kjer je bil pevski in godbeni koncert, na katerem so sodelovali mešani pevski zbor iz Trebče, ki ga vodi prof. Oskar Kjuder, moški pevski zbor

Podpredsednik občinske skupščine iz Nove Gorice dr. Vinko Mozetič pozdravlja goste iz Trebče. Ob njem sta tovariši Padovan iz Trebče in tovariš Simoniti iz Nove Gorice

Del občinstva, ki se je udeležilo pevskega in godbenega koncerta

iz Nove Gorice, ki ga vodi Marjan Ciglič in godba iz Trebče, ki jo vodi dirigent Benčina. Obsežen program, ki ga je pozorno spremljala množica hvaležnih poslušalcev, je vodila tajnika Zveze kulturno prosvetnih organizacij

iz Nove Gorice tovarišica Alenka Saksida.

Ob zaključku sporeda so si tovariši iz Nove Gorice in Trebče izmenjali darila. O pomenu bratskega srečanja so spregovorili varši: Dario Bratuž, predsednik Zveze kulturno prosvetnih organizacij iz Nove Gorice, Lucjan Padovan iz Trebče in Mirko Kapelj, podpredsednik Slovenske prosvetne zveze iz Trsta. Sledila je družabna prireditve, ki je trajala do poznih večernih ur.

Repertoar in abonmaji Slovenskega gledališča

Slovensko gledališče v Trstu razpisuje abonma za sezono 1969-1970. V abonmaju je sedem predstav, od katerih so tri predstave vzete iz slovenskega klasičnega repertoarja, ena iz repertoarja sodobne italijanske dramatike in dve iz svetovnega repertoarja. Sedmo predstav v abonmaju nudi Slovensko gledališče v Trstu z gostovanjem Drame SNG iz Ljubljane. Slovenska dela so: Levstik-Mahnič «Martin Krpan» (komedija) — s to predstavo, v kateri obhaja član Slovenskega gledališča v Trstu Danilo Turk jubilej petintridesetletnega gledališkega delovanja, bo SG 18. oktobra svečano otvorilo novo sezono; Jaka Stoka «Moč uniform» (komedija); F. S. Finžgar «Naša kri» (drama).

Sodobna italijanska dramatika je zastopana po drami Ignazia Siloneja «Dogodivščina ubogega kristjana».

Svetovno dramatično zastopata Bertolt Brecht z «Dobrim človekom iz Sečuana» (ljudska igra) in Feydeauova komedija «Sumničanje».

Slovensko gledališče v Trstu je upoštevalo vso slovensko narodno skupnost in Italijo in nudi tako kot v pretekli sezoni vrsto abonmajev s posebnimi popusti. Namesto dijaškega je ob neizpremenjeni ceni 2.000 lir SG ustanovilo dva mladinska abonmaja z nazivom «Mladinski v sredo» ter «Mladinski v četrtek». Ostale so tudi ugodnosti za člane posameznih družin, ki bodo skupno obiskovali predstave. Ta abonma omogoča družinam skupni obisk na podlagi osnovne-

ga abonmaja, h kateremu prvi družinski član doplača 2.000 lir, vsak nadaljnji družinski član pa 1.000 lir. Invalidom nudi Slovensko gledališče v Trstu abonma za 2.000 lir.

Za Red Okoliški bo preskrbljen prevoz. Za posamezne predstave je Slovensko gledališče znatno znižalo cene vstopnicam. Pri premiera bodo cene posameznih vstopnic znižane od 3.000 lir na 2.000 lir (parter A), od 2.000 na 1.200 lir (parter B) in od 1.000 na 800 lir (balkon). Pri vseh ponovitvah bodo cene posameznih vstopnic znižane od 1.500 na 1.000 lir (parter) in 500 lir (balkon). Mladina do 18. leta ima pravico do vstopnice po 300 lir za vsako predstavo.

Cene za abonente: Parter A (središnji sedeži): premiera 13.000 lir, ponovitve 6.000 lir; parter B (ostali sedeži): premiera 7.000 lir, ponovitve 5.000 lir; balkon: premiera 5.000 lir, balkon 3.000 lir.

Vrsta abonmajev: premierski: red A (prva sobota po premieri), red B (prva nedelja po premieri), red mladinski v sredo, red mladinski v četrtek, red okoliški (popoldanska predstava na dan praznika). Abonmaji se bodo pobirali od 1. oktobra dalje vsak delovni dan: v Kulturnem domu od 10. do 14. ure in v Tržaški knjigarni od 16. do 19. ure.

Abonma je plačljiv v dveh obrokih: prvi ob vpisu drugi do 31. decembra.

Za ostale operne in dramske predstave nudi Slovensko gledališče v Trstu svojim abonantom 50 odstotkov popusta.

Mednarodno tekmovanje pevskih zborov

Na mednarodnem tekmovanju pevskega zborov v Gorici so se slovenski zbori zopet povzpeli na častno mesto. Zbor Gallus se je uvrstil med mešanimi zbori na tretje mesto, zbor Vasilij Mirk s Proseka-Kontovela pa med moškimi zbori na četrto mesto. Mešani zbor France Prešeren iz Celja je zasedel deseto mesto v svoji kategoriji, Komorni moški zbor iz Celja pa na častno drugo mesto. V kategoriji ženskih zborov je zasedel prvo mesto zbor Kočo Racin iz Skopja, ki je pretekli ponedeljek nastopil tudi v tržaškem Kulturnem domu. Prvo mesto v kategoriji mešanih zborov je zasedel zbor Tehnik iz Bratislave, v kategoriji moških zborov pa italijanski Antonio Illersberg iz Trsta. Pomembno mednarodno tekmovanje pevskega zborov, kot je znano, prireja društvo Seghizzi iz Gorice.

Tečaj srbohrvaščine

Krožek absolventov slovenske trgovske akademije — KASTA — priredi šestmesečni tečaj srbohrvaščine za prvi in drugi letnik, z začetkom v drugi polovici oktobra.

Pojasnila in prijave sprejema do 12. oktobra. Telefon 744-449 vsak delovni dan od 14. do 15. ure.

S tržaškega ozemlja

Proslava 25. obletnice ustanovitve garibaldinskih brigad

Tržaško združenje partizanov — ANPI je v nedeljo, 21. septembra svečano proslavilo 25. obletnico ustanovitve garibaldinskih brigad «Trieste» in «Fontanot». Uradni del proslave je bil v mali dvorani gledališča Verdi, partizanski «miting» pa je bil v dvorani na stadionu Prvi maj. Uradne proslave so se udeležili tudi predstavniki deželnih in mestnih oblasti. Prisotna sta bila tudi predsednik vsedržavne zveze ANPI poslanec Arrigo Boldrini in bivši komandant IX. korpusa NOV Jože Borštnar.

Predsednik tržaškega pokrajinskega odbora ANPI Arturo Calabria je na proslavi govoril o nastanku in delovanju garibaldinskih enot, govoril o pomenu, ki ga je imela partizanska vojska, ki je združevala Italijane in Slovence tako na Primorskem kot v Sloveniji in v drugih krajih Jugoslavije in Italije. Med drugim je orisal tudi lik znanega kriškega rojaka Verginele, ki se je boril najprej v Španiji, nato v severni Italiji, kjer je poveljeval neki garibaldinski brigadi v pokrajini Brescia, kjer je tudi padel.

Iz goriške pokrajine

Stara miselnost prevladuje tudi v novem ozračju

Že mnogokrat smo pisali o zadevi partizanske grobnice v Gorici. Že mnogokrat je bila poudarjena zahteva, naj dobi omenjena grobnica dvojezičen napis. Te zahteve pa odgovorni krogi v Gorici niso hoteli upoštevati.

Menili smo, da se je sedaj, ko so tudi odnosi med deželo Furlanijo-Julijsko krajino in Socialistično republiko Slovenijo drugačni, boljši, tudi miselnost določenih krogov spremenila. Toda priznati moramo, da smo se zmotili.

Na srečanju predstavnikov goriškega združenja ANPI z goriškim županom je bilo doseženo soglasje o vseh vprašanjih razen o enem. Občinska uprava noče sprejeti zahteve po dvojezičnem napisu.

Zadržanje goriških občinskih upraviteljev je skrajno nesmiselno in zgrešeno in postaja čedalje bolj nerazumljivo, tudi zato, ker so danes med njimi tudi socialisti in predstavniki Slovenske demokratske zveze. Kako naj socialisti, med katerimi so tudi Slovenci, in Slovenska demokratska zveza opravičijo to zadržanje? Podobno vprašanje pa lahko postavimo tudi demokristjanski levici, ki ima premoč v demokristjanski stranki na Goriškem.

Dejstva potrjujejo, da je tudi sedanja leva sredina v Gorici pod vplivom konservativcev in desnice, ki se ne morejo otresti stare miselnosti, ki jo med drugim tudi razvoj dogodkov obsoja.

Borba za dvojezični napis se bo nadaljevala.

Položaj v podjetju «Nuova S. Giorgio»

Položaj v podjetju «Nuova San Giorgio» v Gorici je še vedno nejasen. V zadnjem času se je celo poslabšal.

Delavci, ki so zaposleni v podjetju, se že dolgo časa borijo za svoje pravice. Po zasedbi, do katere je prišlo v juniju, je bil dosežen sporazum med vodstvom podjetja in sindikalnimi organizacijami. Spo-

Bivši komandant IX. korpusa NOV Jože Borštnar je v svojem govoru med drugim poudaril, da je skupni boj Italijanov in Slovencev veliko pomenil za razvoj odnosov med obema narodoma. Ta boj nas je združil, pomagal premostiti marsikatera nasprotja, kakor tudi ustvariti temelje, na katerih sloni današnje sožitje.

Poslanec Arrigo Boldrini je obravnaval splošna vprašanja partizanskega odpora v Italiji. Posebno je poudaril pomembnost republiške ustave in razvoj vključevanja delavskega razreda v vodstvo države.

Na partizanskem «mitingu» na stadionu Prvi maj sta sodelovala združena pevska zbor iz Ricmanj in Boršta, ki ju je vodil prof. Svetko Grgič in slovenski pevski zbor iz Ronk, ki ga vodi Pavlina Komelova, spored pa je zaključil ansambel «Canzoniere Triestino».

Ob priliki proslave 25. letnice ustanovitve garibaldinskih brigad je bila v mali dvorani gledališča Verdi tudi filatelistična razstava, na kateri so bile znamke odporiškega gibanja. Za to razstavo je vladovala veliko zanimanje. Posebna žirija je nagradila številne razstavljalce.

razum je bil podpisan na ministru za delo v Rimu dne 28. junija 1969.

Sporazum med drugim predvideva, da bo «Finmeccanica» poskrbela za okrepitev podjetja tako, da bodo ostali na delu vsi delavci. Toda določila sporazuma se ne izvajajo in proizvodnja postopoma nazaduje. Zaradi tega obstaja velika negotovost.

Notranja sindikalna komisija je opozorila na to neugodnost. Povečala je delavce, naj nadaljujejo boj. Tudi politične stranke so poklicane, da napravijo potrebne korake.

Poslanec Marocco posnema Zucallija

Neki italijanski dnevnik je na strani goriške kronike objavil vest, da je demokristjanski poslanec Marocco zahteval, naj bi pravno priznali tako imenovano «Divisione Gorizia».

Kot je znano se je za podobno zahtevo ogreval tudi bivši goriški socialdemokratski poslanec Zucalli. Marocco torej nadaljuje, to kar Zucalli kot poslanec ni dosegel.

Pravijo, da je imela «Divisione Gorizia» pomembne zasluge za rešitev italijanstva Gorice. Pravijo, da je bila to «partizanska» formacija in da bi kot taka morala biti tudi priznana. V resnici to ni bila partizanska formacija, pač pa skupina, ki je nastala po zmagi partizanske vojske in je napadala slovenske in delavske ustanove. Pripadniki omenjene skupine so metali bombe na slovenske ustanove in izvajali atentate tudi na posameznike. Cilj, ki so ga zasledovali, je bil: uničiti, kar niso uničili fašisti.

Omenili smo, da se je za priznanje omenjene «divizije» svojčas ogreval socialdemokrat Zucalli. Morda je prav zaradi tega doživel neuspeh na volitvah. Ali je na to kdaj pomislil demokristjan Marocco?

Kulturna prireditev na Opčinah

V soboto, 4. oktobra zvečer bo prosvetno društvo Tabor na Opčinah začelo svojo letošnjo kulturno sezono. Clani dramske družine se marljivo pripravljajo za uprizoritev veseloigre Vdova Rošlinka. Prav tako marljivo se pripravljajo na prireditev novoustanovljeni pevski zbor. Ta se bo prav v soboto predstavil občinstvu.

To bo pomemben dogodek na Opčinah, na katerega opozarjamo tudi prebivalce okoliških krajev.

Celoten spored bodo ponovili v nedeljo, 5. oktobra ob 17. uri.

Praznik grozdja v Boljuncu

V nedeljo popoldne je bil tradicionalni praznik grozdja v Boljuncu. Praznik je priredila dolinska občinska uprava v sodelovanju s tržaško pokrajinsko turistično ustanovo.

Prireditev je lepo uspela, čeravno je burja nekoliko nagajala. Velika množica obiskovalcev Slovencev in Italijanov je sledila bogatemu in pestremu kulturnemu sporedu. Sodelovali so: Mešani pevski zbor Mladost in folklorna skupina Student z Reke, mešani pevski zbor France Prešeren iz Boljunca, italijanski mešani pevski zbor Città di Gradisca in pihalna godba iz dolin-občine.

Nadaljevanje

Obisk iz Slovenije

ki živo želi mirno in omikano sožitje.

V odnosih do državljanov slovenskega jezika se naša zavest navdihuje ob osnovnem načelu, ki je kodificirano v ustavi italijanske republike in v posebnem statutu dežele, to je, da je treba pripadnikom manjšine zagotoviti poleg popolne enakopravnosti tudi posebne zaščite, ki lahko zagotovijo posebne etnične, jezikovne in kulturne značilnosti.

Dr. Berzanti je med srečanjem dalje dejal:

«Zdi se mi, da je v okviru doseganega sodelovanja moč reči, da so bili odnosi med Slovenijo in Furlanijo - Julijsko krajino ustrezno nastavljeni in da imajo zadovoljivo ureditev. Naša skupna obveza je, da te odnose ohranimo in še nadalje izboljšati. Tako Slovenija kakor Furlanija - Julijska krajina nameravata biti aktiven činitelj v sedanjem uspešno se razvijajočem sodelovanju med Jugoslavijo in Italijo. Naša dežela spremlja s posebnim zanimanjem napore organov oblasti v Sloveniji, da bi dosegli rešitev vprašanj, ki so povezana s sodobnimi prometnimi žilami. Načrti, ki jih nameravajo uresničiti imajo namreč velik pomen tudi za Furlanijo - Julijsko krajino, ki je zainteresirana na prometnih tokovih s Podonavjem.

Obstajajo nove možnosti sodelovanja tudi na industrijskem področju. Kar se pa tiče kulturnega sodelovanja, menim, da bi morali proučiti organski program kulturnih izmenjav.

Ko je predsednik Kavčič odgovoril na pozdravni nagovor Berzantija, je med drugim podčrtal: «Sodelovanje, ki se je začelo pred štirimi leti, je postopoma napredovalo. Zaupanje je premagalo nezaupanje. Gledali smo naprej in ne nazaj. Mislili smo na to, kar nas veže in nismo poglabljali tega, kar nas loči. Premagali smo sektaška in dogmatična stališča z upanjem in medsebojnim spoštovanjem. Pri tem nismo imeli pred očmi samo interesov ozkih krogov in omejenih ozemelj, marveč smo gledali v prihodnost. Postavljeni so bili temelji za aktivno sožitje na človečanski podlagi, zavedajoč se, da vsi želimo življenje, ki je svobodno in vredno, da ga živimo; da hočemo gospodarsko in social-

no napredovati, zlasti pa da si vsi želimo mir in sporazumevanje. Dali smo svoj prispevek k razvoju odnosov med Italijo in Jugoslavijo, med Furlanijo - Julijsko krajino in Socialistično republiko Slovenijo. S tem smo posredno prispevali tudi k reševanju evropskih vprašanj in morda tudi k reševanju miru v svetu. Želimo, da bi prišlo do nadaljnjega razvoja odnosov med obema deželama in med Italijo in Jugoslavijo.»

Predsednik Kavčič je podčrtal tudi naslednje:

«Mi nismo šli na ta obisk z nekimi politično senzacionalnimi nameni. Izhajamo iz stvarnega in konkretnega življenja, ki ga živijo stotisoči prebivalcev na obeh straneh meje. Mi smo in želimo biti tolmač tega prebivalstva, prijateljskega ozračja, zaupanja in razumevanja, ki ga ljudje ustvarjajo vsak dan z mnogimi izrazi. Na ta način se najbolj oddaljujemo od preteklosti, na ta način dajemo prispevek sporazumevanju in prijateljskemu sodelovanju med Italijo in Jugoslavijo, ki ima svoje poslanstvo tudi v širšem mednarodnem obsegu.

Mi zelo pozorno spremljamo vse, kar se dogaja pri vas, predvsem zaradi tega, ker smo najbližji sosedje, ker imamo skupne interese, ker je naša prihodnost v marsičem skupna. Z največjo pozornostjo spremljamo vse, kar se dogaja v tej deželi tudi zaradi tega, ker živi tu en del Slovencev, za katere smo prepričani, da želijo biti dobri državljani Italije, hkrati pa se tudi zavedati, h kateremu narodu pripadajo.»

Med obiskom v Trstu se je predsednik Kavčič skupaj s svojimi sodelavci srečal tudi s predstavniki slovenske narodnostne skupnosti iz vse dežele Furlanije - Julijske krajine. Na srečanju so spregovorili: poslanec Albin Škerk za KPI, predsednik Slovenske kulturno gospodarske zveze Gorazd Vesel, deželni svetovalec Drago Stoka (SS) in goriški pokrajinski odbornik Marko Waltritsch (PSI).

Poslanec Škerk je dejal:

«To srečanje je za slovensko manjšino v Italiji velik zgodovinski dogodek. Hvaležni smo vam, da vam je uspelo izboljšati odnose med našo deželo in Slovenijo ter med obema državama. Od teh odnosov pričakujemo velike koristi. Mi se bomo še naprej borili za uresničitev pravic Slovencev v Italiji, kajti potrebni so še mnogi zakoni, da bo ugodeno našim zahtevam. Berzantijev govor je lep, a vse njegove besede še niso stvarnost. Prizadevali si bomo, da bodo te besede postale dejstvo. Nas Slovenci še vedno delimo v tri kategorije in beneški Slovenci ne uživajo nobenih pravic. Borili se bomo tudi za krepitev bratstva med Slovenci in Italijani. Pred nami ne stojijo samo narodnostna vprašanja. Naša narodnostna skupnost je sestavljena iz različnih slojev. Slovenci so tudi delavci, kmetje, obrtniki itd. Zato pa mora biti naša borba tesno povezana z borbo, ki jo vodi italijansko delavsko in demokratično gibanje.»

Predsednik SKGZ Gorazd Vesel je med drugim dejal:

«Obstoj Slovencev v Italiji je najtesneje povezan s celotnim kulturnim življenjem slovenskega naroda v matični domovini, z njegovimi najpristnejšimi viri duhovnih vrednot. Slovenci v Italiji pa smo tudi pomemben dejavnik vsestranskih stikov ob meji. Mi trdimo, da je naša bodočnost, predvsem odvisna od nas samih, odvisna od naše sposobnosti, da navzlic vsej notranji dialektiki med skupinami znamo izpričati svojo enotnost in veljavnost narodnih koristi.»

Deželni svetovalec Drago Stoka je dejal:

«Prepričani smo, da bo vaš obisk zaoral novo brazdo v reševanju problemov naše narodnostne skupnosti v zamejstvu. Nerešena vprašanja se lahko rešujejo, če bosta tu živeča naroda zaživela v res iskrenem sodelovanju in v pravični enakopravnosti.»

Pokrajinski odbornik Marko Wal-

tritsch pa je med drugim podčrtal:

«Mi smo člani slovenskega naroda in se oslanjamo nanj, pri čemer upamo v podporo slovenskega vodstva, za naš napredek in razvoj.»

Predsednik Kavčič je dejal, da so zadovoljni, da so se lahko srečali in izmenjali misli. Na ta način lahko opozorimo na odprta vprašanja. Pretekla praksa je pokazala, da je treba tudi manjšinska vprašanja obravnavati stvarno in da je reševanje teh vprašanj odvisno od mnogih činiteljev. Predvsem je reševanje teh vprašanj odvisno od odnosov med Italijo in Jugoslavijo. Ti odnosi pa so zopet odvisni od tega, kako se rešujejo vprašanja slovenske manjšine. Odvisno je od tega, kako čutimo ta vprašanja in kako jih postavljamo. Zato je koristno, da najdemo pravilno obliko. Odvisno je tudi od tega, v kakšnem položaju živijo Slovenci, od političnih in gospodarskih odnosov. Končno je marsikaj odvisno tudi od tega, koliko so Slovenci aktivni, povezani, enotni in organizirani. Nekatera vprašanja so bila rešena, obstajajo pa še druga odprta vprašanja. Tudi v sedanjih razgovorih smo obravnavali nekatera vprašanja Slovencev v Italiji in celo zelo podrobno in s smotrom. Tudi v bodoče bomo stalno razmišljali o tem, kako bi pomagali in dosegli, da se tudi vprašanja, ki so še odprta, rešijo v duhu dobrih sosedskih odnosov med Jugoslavijo in Italijo in med obema mejnima deželama.

Obisk predsednika Kavčiča in njegovih sodelavcev je pozitivno dejstvo. Je dokaz, da se je položaj spremenil, izboljšal; da so ustvarjeni pogoji za napredovanje po načrtani poti.

Predsednik deželnega odbora dr. Berzanti je govoril o vlogi narodnih manjšin. Dovoljujemo pa si kratko pripombo: Vedno smo trdili, da tako mora biti. Sklicevali smo se na republiško ustavo in na posebni statut. Toda resnica je v tem, da se ustava in posebni statut ne izvajata v celoti. Resnica je, da je bil posebni statut sprejet v prvi vrsti zaradi obstoja slovenske manjšine. Zakaj se ne izvajata ta statut? Dežela, tako pravijo, ni pristojna za reševanje teh reševanj, država pa pozablja na ta vprašanja. To so dejstva.

Zares upamo in pričakujemo, da se bodo po ustvaritvi ugodnejših pogojev tudi vprašanja, ki so nam pri srcu, premaknila z mrtve točke. To je za nas Slovence življenjskega pomena!

Šola

Kavčiča v Furlanijo - Julijski krajini smo slišali iz ust predsednika deželnega odbora vzpodbujajoče besede. «V odnosih do državljanov slovenskega jezika se naša zavest svobodnih ljudi in demokratov navdihuje ob osnovnem načelu, ki je kodificiran v republiški ustavi in v posebnem statutu dežele, to je, da je treba pripadnikom manjšine zagotoviti poleg popolne enakopravnosti tudi tiste posebne oblike zaščite, ki lahko zagotovijo etnične, jezikovne in kulturne značilnosti.»

Menimo, da je prav šola ena izmed oblik «posebne zaščite» in da je prav šola v materinem jeziku bistveni pogoj «za vključevanje državljanov slovenskega jezika v skupno življenje», o čemer je govoril tudi predsednik deželnega odbora dr. Berzanti.

D. E. L. O.
glasilo KPI za slovensko
narodno manjšino
Direktor Marija Bernetič
Ureja uredniški odbor
Odgovorni urednik
Anton Mirko Kapelj
Tisk: Tip. Riva - Trst - Ul.
Torrebianca 12